

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

మహర్షి వేదవ్యాసప్రణీతం శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ ద్వితీయస్కంధే ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ ద్వితీయస్కంధే ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీశుక ఉవాచ

వరీయానేష తే ప్రశ్నః కృతో లోకహితం నృప ।

ఆత్మవిత్సమ్మతః పుంసాం శ్రోతవ్యాదిషు యః పరః ॥ 1 ॥

శ్రోతవ్యాదీని రాజేంద్ర నృణాం సంతి సహస్రశః ।

అపశ్యతామాత్మతత్త్వం గృహేషు గృహమేధినాం ॥ 2 ॥

నిద్రయా హ్రీయతే నక్తం వ్యవాయేన చ వా వయః ।

దివా చార్థేహయా రాజన్ కుటుంబభరణేన వా ॥ 3 ॥

దేహపత్యకలత్రాదిష్వాత్మసైన్యేష్వసత్స్వపి ।

తేషాం ప్రమత్తో నిధనం పశ్యన్నపి న పశ్యతి ॥ 4 ॥

తస్మాద్భారత సర్వాత్మా భగవానీశ్వరో హరిః ।

శ్రోతవ్యః కీర్తితవ్యశ్చ స్మర్తవ్యశ్చేచ్ఛతాభయం ॥ 5 ॥

ఏతావాన్ సాంఖ్యయోగాభ్యాం స్వధర్మపరినిష్ఠయా ।

జన్మలాభః పరః పుంసామంతే నారాయణస్మృతిః ॥ 6 ॥

ప్రాయేణ మునయో రాజన్ నివృత్తా విధిషేధతః ।

నైర్గుణ్యస్థా రమంతే స్మ గుణానుకథనే హరేః ॥ 7 ॥

ఇదం భాగవతం నామ పురాణం బ్రహ్మసమ్మితం ।
అధీతవాన్ ద్వాపరాదౌ పితౄర్వైపాయనాదహం ॥ 8 ॥

పరినిష్ఠితోఽపి నైర్గుణ్య ఉత్తమశ్లోకలీలయా ।
గృహీతచేతా రాజర్షే ఆఖ్యానం యదధీతవాన్ ॥ 9 ॥

తదహం తేఽభిధాస్యామి మహాపౌరుషికో భవాన్ ।
యస్య శ్రద్ధధతామాశు స్యాన్ముకుందే మతిః సతీ ॥ 10 ॥

ఏతన్నిర్విద్యమానానామిచ్ఛతామకుతోభయం ।
యోగినాం నృప నిర్ణీతం హరేర్నామానుకీర్తనం ॥ 11 ॥

కిం ప్రమత్తస్య బహుభిః పరోక్షైర్థాయనైరిహ ।
వరం ముహూర్తం విదితం ఘటతే శ్రేయసే యతః ॥ 12 ॥

ఖట్వాంగో నామ రాజర్షిర్జ్ఞాత్వేయత్తామిహాయుషః ।
ముహూర్తాత్సర్వముత్స్యజ్య గతవానభయం హరిం ॥ 13 ॥

తవాప్యేత్వర్తి కౌరవ్య సప్తాహం జీవితావధిః ।
ఉపకల్పయ తత్సర్వం తావద్యత్సాంపరాయికం ॥ 14 ॥

అంతకాలే తు పురుష ఆగతే గతసాధ్వసః ।
ఛింద్యాదసంగశస్త్రేణ స్పృహం దేహేఽను యే చ తం ॥ 15 ॥

గృహాత్ప్రవ్రజితో ధీరః పుణ్యతీర్థజలాప్లుతః ।
శుచౌ వివిక్త ఆసీనో విధివత్కల్పితాసనే ॥ 16 ॥

అభ్యసేన్మనసా శుద్ధం త్రివృద్భ్రహ్మాక్షరం పరం ।
మనో యచ్ఛేజ్జితశ్వాసో బ్రహ్మబీజమవిస్మరన్ ॥ 17 ॥

నియచ్ఛేద్విషయేభ్యోఽక్షాన్ మనసా బుద్ధిసారథిః |
మనః కర్మభిరాక్షిప్తం శుభార్థే ధారయేద్ధియా || 18 ||

తత్రైకావయవం ధ్యాయేదవ్యుచ్ఛిన్నేన చేతసా |
మనో నిర్విషయం యుక్త్వా తతః కించన న స్మరేత్ |
పదం తత్పరమం విష్ణోర్మనో యత్ర ప్రసీదతి || 19 ||

రజస్తమోభ్యామాక్షిప్తం విమూఢం మన ఆత్మనః |
యచ్ఛేద్ధారణయా ధీరో హంతి యా తత్కృతం మలం || 20 ||

యస్యాం సంధార్యమాణాయాం యోగినో భక్తిలక్షణః |
ఆశు సంపద్యతే యోగ ఆశ్రయం భద్రమీక్షతః || 21 ||

రాజోవాచ

యథా సంధార్యతే బ్రహ్మాన్ ధారణా యత్ర సమ్మతా |
యాదృశీ వా హరేదాశు పురుషస్య మనోమలం || 22 ||

శ్రీశుక ఉవాచ

జితాసనో జితశ్వాసో జితసంగో జితేంద్రియః |
స్థూలే భగవతో రూపే మనః సంధారయేద్ధియా || 23 ||

విశేషస్తస్య దేహోఽయం స్థవిష్టశ్చ స్థవీయసాం |
యత్రేదం దృశ్యతే విశ్వం భూతం భవ్యం భవచ్ఛ సత్ || 24 ||

ఆండకోశే శరీరేఽస్మిన్ సప్తావరణసంయుతే |
వైరాజః పురుషో యోఽసౌ భగవాన్ ధారణాశ్రయః || 25 ||

పాతాలమేతస్య హి పాదమూలం
పఠంతి పార్ష్ణిప్రపదే రసాతలం |

మహాతలం విశ్వస్సజోఽథ గుల్ఫౌ
తలాతలం వై పురుషస్య జంఘే || 26 ||

ద్వే జానునీ సుతలం విశ్వమూర్తే -
రూరుద్వయం వితలం చాతలం చ |
మహీతలం తజ్జఘనం మహీపతే
నభస్తలం నాభిసరో గృణంతి || 27 ||

ఉరఃస్థలం జ్యోతిరనీకమస్య
గ్రీవా మహర్వదనం వై జనోఽస్య |
తపో రరాటీం విదురాదిపుంసః
సత్యం తు శీర్షాణి సహస్రశీర్షః || 28 ||

ఇంద్రాదయో బాహవ ఆహురుస్తాః
కర్ణౌ దిశః శ్రోత్రమముష్య శబ్దః |
నాసత్యదస్తౌ పరమస్య నాసే
ఘ్రాణోఽస్య గంధో ముఖమగ్నిరిద్ధః || 29 ||

ద్యౌరక్షిణీ చక్షురభూత్పతంగః
పక్షాణి విష్ణోరహనీ ఉభే చ |
తద్భూవిజృంభః పరమేష్ఠిధిష్ఠ్య -
మాపోఽస్య తాలూ రస ఏవ జిహ్వః || 30 ||

ఛందాంస్యనంతస్య శిరో గృణంతి
దంష్ట్రా యమః స్నేహకలా ద్విజాని |
హసో జనోన్మాదకరీ చ మాయా
దురంతసర్గో యదపాంగమోక్షః || 31 ||

వ్రీడోత్తరోష్ఠోఽధర ఏవ లోభో
 ధర్మః స్తనోఽధర్మపథోఽస్య పృష్ఠం ।
 కస్తస్య మేథ్రం వృషణౌ చ మిత్రౌ
 కుక్షిః సముద్రా గిరయోఽస్థిసంఘాః ॥ 32 ॥

నద్యోఽస్య నాడ్యోఽథ తనూరుహాణి
 మహీరుహా విశ్వతనోర్ఘ్రపేంద్ర ।
 అనంతవీర్యః శ్వసితం మాతరిశ్వా
 గతిర్వయః కర్మ గుణప్రవాహాః ॥ 33 ॥

ఈశస్య కేశాన్ విదురంబువాహన్
 వాసస్తు సంధ్యాం కురువర్య భూమ్నః ।
 అవ్యక్తమాహుర్హృదయం మనశ్చ
 సచంద్రమాః సర్వవికారకోశః ॥ 34 ॥

విజ్ఞానశక్తిం మహిమామనంతి
 సర్వాత్మనోఽంతఃకరణం గిరిత్రం ।
 అశ్వాశ్వతర్యుష్టగజా నఖాని
 సర్వే మృగాః పశవః శ్రోణిదేశే ॥ 35 ॥

వయాంసి తద్వ్యాకరణం విచిత్రం
 మనుర్మనీషా మనుజో నివాసః ।
 గంధర్వవిద్యాధరచారణాప్సరః
 స్వరస్మతీరసురానీకవీర్యః ॥ 36 ॥

బ్రహ్మాననం క్షత్రభుజో మహాత్మా
 విడూరురంఘ్రిశ్రితకృష్ణవర్ణః ।
 నానాభిధాభీజ్యగణోపపన్నో
 ద్రవ్యాత్మకః కర్మ వితానయోగః ॥ 37 ॥

ఇయానసావీశ్వరవిగ్రహస్య
 యః సన్నివేశః కథితో మయా తే ।
 సంధార్యతేఽస్మిన్ వపుషి స్థవిష్టే
 మనః స్వబుద్ధ్యా న యతోఽస్తి కించిత్ ॥ 38 ॥

స సర్వధీవృత్త్యనుభూతసర్వ
 ఆత్మా యథా స్వప్నజనేక్షితైకః ।
 తం సత్యమానందనిధిం భజేత
 నాన్యత్ర సజ్జేద్ యత ఆత్మపాతః ॥ 39 ॥

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
 ద్వితీయస్కంధే మహాపురుషసంస్థానువర్ణనే ప్రథమోఽధ్యాయః ॥